

Назаренко Тетяна Геннадіївна — доктор педагогічних наук, доктор філософії за Болонською системою (Ph.D), старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу навчання географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України.

Коло наукових інтересів: методика навчання географії та економіки в школі, методика навчання географії в профільній школі, методи та форми навчання географії, підручникотворення. Має наукову школу. Автор підручників та методичних посібників, наукових статей. Є членом редколегії журналу «Географія та економіка в рідній школі» та журналу «Географія»; членом предметної комісії з надання грифів при Міністерстві освіти й науки України; вченим секретарем спеціалізованої вченої ради К 26.452.05 в Інституті педагогіки НАПН України із захисту кандидатських дисертацій із спеціальності 13.00.02 – теорія та методика навчання (географія, хімія, біологія).

e-mail: geohim@ukr.net

УДК 372.891

ДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ЕКОНОМІКИ В ЛІЦЕІ

Стаття розкриває актуальні питання щодо використання багатоманітних сучасних методів навчання економіки в ліцеї. Автором проаналізовано проблеми, які пов'язані з методичними особливостями роботи вчителя економіки за різноманітними формами й засобами навчання під час проведення уроку економіки в ліцеї. Подано класифікаційну характеристику різних методів навчання, що мають активно та диференційовано застосовуватися в освітньому процесі з економіки. Класифікація методів за характером пізнавальної діяльності учнів диференціюється на: пояснювальний, ілюстративний (інформаційний), репродуктивний (алгоритмічний), частково-пошуковий (евристичний) та дослідницький (науковий) методи презентації навчальної економічної інформації.

Ключові слова: навчання економіки в закладах загальної середньої освіти; ліцей; учні ліцею; методи навчання; методика навчання та викладання економіки; пізнавальна діяльність учнів.

Постановка проблеми. Сьогодні економіка як навчальний предмет розглядає методологічну проблему, що має усунути протиріччя між уявленням учнів про економіку як науку, яка містить інформацію про різноманіття економічного та суспільного життя, та реального предмета вивчення, що навчає складним економічним моделям ведення господарства, має велику кількість економічних наукових понять та термінів, законів тощо.

Економічна освіта в сучасних закладах освіти вимагає від вчителя вибору оптимальних методів формування теоретичних знань, у результаті отримання яких учні ліцею дістануть економічну компетентність, у складі якої міститься підприємницька, що є в переліку ключових компетентностей нової української школи [6].

Методика навчання, як і вся дидактика, переживає складний період розвитку. Відбувається реконструкція системи освіти [3]. Створюються нові концепції, стандарти, в яких відбивається не лише зміст, але й вимоги до результатів навчання. У цих умовах ускладнюється соціально-професійне призначення вчителя. Гостро постає питання його методичної майстерності, здатність творчо підходити до організації освітнього процесу, здійснювати перехід від освіти пам'яті до освіти мислення й діяльності. У методичці навчання економіки накопичилось достатньо проблем, які потребують спеціальних досліджень. Серед них проблема оновлення методів, засобів і форм організації освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Освіта й наука – найважливіші сфери людської діяльності. Вони є складними ієрархічними системами, стратегічно пріоритетними, базовими для соціально-економічного розвитку суспільства, особливо для країн, що реформуються, а саме такою є Україна, як стверджує академік В. Г. Кремень [5, с. 37].

У методиці економіки накопичено значний досвід застосування різноманітних методів і технологій навчання. Серед них найбільш відомими є роботи таких вчених: О. І. Вишне-вського, М. В. Вачевського, П. В. Вербицької, А. В. Вихруща, В. І. Жигіря, В. Г. Кременя, В. М. Мадзігона, В. В. Кулішова, О. С. Падалки, Н. М. Примаченко, О. Т. Шпака. Останні публікації у фаховій літературі свідчать про те, що їх впровадження є досить ефективним.

У своїй роботі «Методика викладання економіки» О. В. Аксьонова відмічає, що необхідність удосконалення процесу навчання економіки в Україні потребує розроблення стратегії й тактики викладання цього предмета в освітніх закладах на засадах національної концепції економічної освіти. Основною метою економічної освіти вважаємо формування в учнів економічного мислення, а її результатом – економічно обґрунтовану практичну діяльність, що визначається рівнем економічної компетентності [1, с. 3].

Такий важливий та прикладний навчальний предмет, на жаль, залишається поза увагою, не зважаючи на великий інтерес до нього як з боку учнів і батьків, так і з боку вчителів. Значення методики викладання економіки в закладах освіти, особливо в ліцеї, дещо недооцінюється. Дійсно, в практиці викладання економіки (крім кадрових і фінансових проблем) найважливішим є не лише розкриття змісту економічних категорій та концепцій, але й пошук ефективних форм надання економічних знань та компетентностей, через вимогу в засвоєнні на рівні мислення та поведінки людини. А це вже сфера методичних проблем навчання.

Формулювання цілей статті. Нині в Україні проблема підвищення якості освіти є однією з найбільш актуальніших. Її розв'язання пов'язано з модернізацією змісту освіти, оптимізацією способів і технологій організації освітнього процесу, тому ця стаття є відповіддю на те, як сформувати економічну компетентність в учнів ліцею за допомогою класифікаційної характеристики методів навчання, що мають активно та диференційовано застосовуватися в освітньому процесі з економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Метод навчання в дидактиці розглядають як спосіб оснащення учня знаннями, вміннями, навичками. Метод передбачає спільну діяльність учителя й учнів [4, с. 2–6.]. Методи навчання сприяють формуванню знань і вмінь. Для оптимального використання в процесі навчання, а також подальшого удосконалення методи навчання економіки об'єднано в класифікаційні групи. Згідно з дидактикою класифікацію використовують для конструювання, добору й оцінювання ефективності методів навчання, що підкреслює її значний науковий і практичний зміст [8, с. 52–54].

Класифікація методів за характером пізнавальної діяльності учнів диференціюються на: пояснювально-ілюстративний (інформаційний), репродуктивний (алгоритмічний), частково-пошуковий (евристичний), дослідницький (науковий), метод проблемного викладу [9].

Певні деталі методу, його складники називають методичними прийомами [2]. Наприклад, метод роботи із статистичною інформацією передбачає вироблення вмінь аналізувати та порівнювати її.

Часто метод може перебувати в ролі прийому та навпаки. Так, пояснення є методом тоді, коли вчитель використовує його для вивчення нового матеріалу, і прийомом, коли вчитель пояснює план дії, а учні виконують роботу самостійно [11, с. 42].

Під час здійснення етапів з метою забезпечення наочності застосовують різні засоби навчання. До позитивів цього методу належить те, що вчитель має можливість точно спланувати хід уроку, добрати найбільш яскравий додатковий матеріал, викладати власні думки послідовно. Недоліком методу є відсутність можливості активізувати самостійну пізнавальну діяльність учнів. З дидактики відомо, що процес навчання відбувається ефективно за умови активізації мислення учнів. Інформаційний метод не містить в собі такого, оскільки активна роль у навчанні належить вчителю [12].

Не зважаючи на цей недолік, метод широко застосовують у навчанні економіки. Основні критерії його використання такі:

- в учнів відсутні базові економічні знання та вміння, на які вчитель міг би спиратися під час вивчення нової теми з метою активізації їх пізнавальних процесів;
- матеріал уроку не передбачає теоретичного аналізу, під час якого формуються емпіричні знання. Наприклад, на уроці вивчається історія перших економічних теорій.
- До інформаційних методів належить лекція та обговорення. Метод «лекція» є одним з найстаріших методів навчання. Це процедура навчання, за допомогою якої вчитель прагне зацікавити та стимулювати учнів, впливати на них, залучити до навчання з використанням словесного (вербального) повідомлення. Діяльність учнів – це слухання та записування. Є дві форми методу лекції:
- лекція, в якій існує формальний зв'язок між вчителем й учнями;
- неформальна лекція, в якій комунікація є двосторонньою тобто від вчителя до учнів та від учнів до вчителя.

Під час навчання економіки формальна лекція є більш доцільною, тому що вона забезпечує зворотній зв'язок від учнів до вчителя.

Деякі вчителі економіки, виправдовуючи використання методу лекції в закладах загальної середньої освіти, вказують на ефективність цього методу за таких умов:

- подаючи важливий і часто складний навчальний матеріал, що є важко доступним для сприйняття, вчитель доповнює його хорошою дикцією, голосом, правильною вимовою, відповідною інтонацією, мімікою, жестами;
- збільшена компетентність вчителя під час застосування методу лекції вимагає вжити заходів, які б гарантували не пасивність учнів, а їх обізнаність навчальним матеріалом: для цього необхідно їх озброїти роздавальним матеріалом (handout) [12];
- під час лекції вчитель має доброзичливий погляд і вигляд та не відволікається на характеристику та зауваження учням;
- лекцію варто супроводжувати іншими методами: аудіовізуальними, наочними, ілюстративними, динамічними тощо.

Щодо обговорення як методу навчання, він реалізується в усній взаємодії між людьми, яка вміщує поставлення запитання й надавання розгорнутої відповіді, які не можна прочитати в підручнику. Крім того, метод передбачає активну участь учнів. Метод обговорення може застосовуватися для навчання, якщо тема вимагає спрямовувати потік інформації й ідеї від вчителя до учнів, від учнів до вчителя або від учня до учня.

Репродуктивний метод використовується з метою навчання учнів застосовувати знання та вміння в аналоговій навчальній ситуації. Характерною рисою цього методу є те, що учитель організовує діяльність учнів, пропонуючи такі завдання, алгоритм виконання яких їм відомий. Виконання завдань такого типу, як правило пов'язано з використанням певних інструкцій.

Формування загальних економічних понять здійснюється шляхом їх поступової деталізації й уточнення.

Робота за типовими планами направляє мисленнєву діяльність учнів, закріплюючи практичні вміння. Репродуктивний метод, на відміну від пояснювально-ілюстративного, припускає активну роботу учнів в освітньому процесі. Але їх мисленнєву діяльність обмежено типовим взірцевим планом, їх мислення учнів стає регламентованим, і тому пояснити незнайомі для себе явища учні не в змозі.

Мета частково-пошукового методу – наблизити учнів до творчої діяльності. Метод припускає в незнайомій ситуації використовувати отримані знання та вміння. Діяльність учителя полягає в розбитті основного завдання на декілька питань чи завдань для отримання кінцевої мети. Відмітимо, що під час виконання цієї роботи учні систематизують власні знання і в такий спосіб переходять на якісно новий для себе рівень знань. Таким чином частково-пошуковий метод підвищує пізнавальну активність учнів. Але процес їх мислення

залишається в межах раніше отриманих знань. Учні не набувають нових знань і вмінь за допомогою цього методу.

Визначальна мета дослідницького методу – спонукати учнів до самостійного набуття нових знань і вмінь. Функція вчителя, що застосовує цей метод, обмежується визначенням завдання, для реалізації якого школярам не вистачає наявних знань. Таким чином створюється ситуація пошуку, в якій учні відчувають конфлікт між змістом завдання та власним теоретичним арсеналом і прикладними навичками. Під час пошуку учні набуватимуть нових знань та вмінь.

Основні цілі проблемного викладу – наближення до процесу наукового розміркування. Проблемно викладаючи матеріал, вчитель тим самим надає взірць вирішення проблеми. Його діяльність полягає в тому, що він сам формулює проблему й пояснює хід власних думок. Діяльність учнів при цьому спрямовано на ознайомлення з етапами вирішення проблеми та її усвідомленням.

Великого значення цей метод набуває під час вивчення проблем, що виникають в триаді «природа – людина – суспільство». Учитель може продемонструвати діалектичні суперечності в цій системі, демонструючи приклад наукового аналізу проблеми та формуючи в учнів уміння аналізувати атрибути взаємодії господарської діяльності людини та природи, визначати екологічні проблеми й знаходити шляхи їх вирішення.

У методиці навчання економіки існує класифікація методів навчання за джерелами економічних знань, а саме: вербальні (словесні): розповідь, пояснення, лекція, бесіда; наочні (предметні): підручник, кінострічки, діафільми, діапозитиви, мультимедійне обладнання, картини, таблиці, схеми, діаграми; практичні (прикладні): комп'ютерні програми, моделі, демонстрування досліджень, екскурсії на підприємства.

З традиційних для наукової економіки методів широко використовують в економічній освіті метод порівняння. Порівняння за аналогом дозволяє учням виявляти деякі закономірності в розміщенні галузей економіки.

Економічна освіта значну увагу приділяє соціальним проблемам, в ній представлено матеріали, які характеризують комплекс за виробництвом товарів споживання та сфери послуг, організацію відпочинку людей. У той же час не зважаючи на те, що економічна освіта запозичила в науковій економіці деякі методи дослідження, між ними намітився певний розрив: не зважаючи на те, що учні вивчають економіку протягом одного року, вони мають незначний багаж теоретичних знань і практичних вмінь.

Останнім часом в педагогічній лексиці увійшло поняття «технологія навчання». Поняття навчальної технології в економічній освіті перебуває в стадії формування. У педагогічній літературі ми можемо знайти його психолого-педагогічне обґрунтування та чисельні тлумачення (В. П. Безпалько, Г. К. Селевко, М. В. Кларін, В. М. Монахов, О. М. Пехота, І. П. Підласий).

Слово «технологія» походить від грецьких слів техно (мистецтво, майстерність) і логос (слово вчення, поняття). Воно означає сукупність способів впливу на сировину, матеріали або напівфабрикати відповідними знаряддями виробництва. Це поняття належить до епохи розквіту науки й техніки кінця XIX — початку XX століття. У педагогіці спроби перенести поняття «технологія» на освітній процес існують упродовж ста років. Перша половина XX століття характеризується розробками із застосуванням технічних приладів й автоматизованих систем у навчанні, а друга — кардинальним переробленням самого навчального процесу, побудовою його за принципами виробничого процесу з обов'язковим підвищенням ефективності й досягненням учнями запланованих результатів. Усі технології можна розподілити на дві групи: промислові та соціальні. Технології в освіті належать до соціальних, у яких початковим і кінцевим об'єктом впливу є людина, а основними параметрами, що зазнають змін — одна або кілька її якостей. Щоб відокремити соціальні технології від промислових, пов'язаних з виробництвом певного матеріального продукту, до наукової літератури був уведений термін «педагогічна технологія», що є неточним перекладом англійського словосполучення «an educational technology» — «освітня технологія» [11, с. 77]. Поняття «педагогічна технологія» можна було б використовувати, якби це поняття не застосовувалося так широко і так невизначено. Річ у тім, що під педагогічною технологією розуміють прийоми роботи вчителя в

галузі як навчання, так і виховання. У зарубіжній педагогіці значення цього поняття відрізняється від того, яке зазвичай застосовується у вітчизняній педагогічній літературі, й обмежується лише навчанням. Виходячи з понять «освіта» й «навчання», думку про технології можна розвинути й далі.

На думку В. П. Корнєєва, якщо розуміти поняття «освіта» більш докладніше, гнучкіше щодо конкретнішого поняття «навчання», то можна визначити ієрархію між ними, дидактична (навчальна) технологія є складником «педагогічної технології» [7]. Таким чином, поняття «педагогічна технологія» трансформувалось від початкового уявлення про педагогічні технології як навчання за допомогою технічних засобів, до поняття про педагогічну технологію як про системне й послідовне втілення в практику будь-якого рангу заздалегідь спроектованого навчально-виховного процесу. Існує велика кількість визначень поняття «педагогічна технологія».

Наведемо найвідоміші:

1. Педагогічна технологія – це системний метод утворення, застосування й визначення всього процесу викладання та засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію форм освіти (ЮНЕСКО).

2. Педагогічна технологія – це науково обґрунтований за допомогою діагнозу та прогнозування варіант дидактичної системи заходів, яка діє на оптимальне проектування та конструювання навчального процесу й гарантує досягнення запланованих результатів навчання, виражених у діях учнів. Остання дефініція найбільше відповідає суті навчальної технології, основною метою якої є навчання.

На наш погляд, враховуючи сучасні підходи до навчання економіки в Україні та за її межами, слід дати таке визначення поняття: педагогічна технологія – це алгоритмізована система застосування дидактичних інструментів (методів, методичних прийомів, форм та засобів навчання), спрямована на досягнення запрограмованого результату, яка може бути відтворена у освітній діяльності. Специфіка освітньої технології полягає в конструюванні такого освітнього процесу, який гарантує обов'язкове досягнення поставленої мети, запрограмованого навчального результату.

Учителі економіки все частіше стали звертатися до технології проектної діяльності. Зміст цієї технології полягає у досягненні дидактичної мети за допомогою детального розроблення обраної проблеми, в організації дослідницької діяльності учнів. Таким чином у професійній діяльності вчителя завжди є простір для пошуку, педагогічної творчості та вже не на рівні традиційної методики, а на наступному — технологічному рівні.

Особистість учня перебуває в центрі всього навчального процесу, що вимагає від вчителя переосмислення цілей і задач сучасного уроку економіки з позиції учня. Тому виникає необхідність ставити учня в позицію дослідника, вчити його спостерігати за ситуаціями в суспільстві, аналізувати оточення та події, які точаться навколо, вміти їх узагальнювати, прогнозувати, при цьому самому не загубитися в швидкоплинному суспільстві.

Мета освітньої економіки інтегрувати гуманітарні, соціальні, природничі знання, які є необхідними під час формування, на їх підставі, таких вмінь і навичок, які б стали в нагоді випускникові упродовж подальшого дорослого життя, формували в учнів економічну культуру, економічне й екологічне мислення, створювали гармонію в стосунках між людиною, природою та суспільством. Активізація пізнавальної діяльності учнів – одна з основних умов свідомого засвоєння ними освітнього економічного матеріалу.

Концепція неперервної економічної освіти в Україні обґрунтовує необхідність та важливість запровадження та розвитку економічної освіти на різних освітніх рівнях для формування світогляду, економічного мислення, економічної поведінки наступних генерацій в сучасних та нових умовах господарювання.

Враховуючи те, що найголовнішим в економічній науці є вивчення поведінки людини в повсякденному побутовому житті та професійній діяльності, пов'язаній з досягненням певного рівня добробуту, реакції на стимули до праці тощо, економіку слід викладати з погляду економічно активної людини, яка одночасно виступає в ролі різних економічних суб'єктів: виробника й споживача, співвласника та найманого працівника, керівника й підлеглого, покупця й продавця, як члена

первинної економічної ланки в суспільстві (родини), як члена виробничого колективу, як громадянина держави, який бере активну участь у міжнародному економічному обміні тощо.

Основна задача всіх ступенів неперервної економічної освіти — не стільки передавання накопичених у цій галузі знань, умінь, навичок, цінностей, скільки розвиток здібностей самостійно діяти, ухвалювати рішення в умовах динамічного економічного середовища. Освіта завжди була і буде найважливішим чинником управління будь-якими змінами. Сучасні знання, інтелект, компетентність стали найбільш вартісним товаром.

Предмет «Економіка» є обов'язковим для вивчення в загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності. Для забезпечення профільного рівня навчання, врахування освітніх потреб, нахилів і здібностей учнів запропоновано кілька варіантів профільної навчальної програми [10].

Зараз в Україні існують різні форми здобування економічної освіти: економічні години в гімназіях, економічні класи в ліцеї; бізнес-школи для учнів 8-11 класів, факультативи та курси за вибором. Діє система державних і недержавних економічних університетів, різні курси та семінар-тренінги тощо.

Висновки. Використовуючи різноманітні ефективні методи навчання під час викладання економіки, вчитель таким чином формує в учнів ліцею економічну компетентність, яка містить і підприємницьку, і фінансову, що належать до переліку ключових компетентностей Нової української школи.

Нова українська школа покликана формувати в учнів якості майбутніх підприємців, менеджерів, комерсантів, банкірів, фермерів, управлінців, а економічне навчання вирішує ще й проблему вибору майбутньої сфери діяльності та професії, якщо учень усвідомлюватиме, що він учасник великої економіки країни, в якій мешкає.

Використані джерела

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки. Навчальний посібник. / О. В. Аксьонова – К.: КНЕУ, 1998. – 280 с.
2. Вишневський О. І. Реформи середньої освіти в Україні. Стан, проблеми, перспективи. / О. І. Вишневський – Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка. – М.: Дрогобич, 2002. – 40 с.
3. Вачевський М. В. Основи економіки. Навчальний посібник для учнів ліцеїв, коледжів, гімназій та загальноосвітніх шкіл 10-1112 класів. / М. В. Вачевський, В. М. Мадзігон, Н. М. Примаченко – К.: Педагогічна думка, 2007. – 616 с.
4. Гончаренко С. У. Методика як наука / С. У. Гончаренко // «Шлях освіти» – 2000, №1. – С. 5-22. – 2000, №2. – С. 2-6.
5. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти.
6. Стратегія. Реалізація. Результати. / В. Г. Кремень – К.: Грамотпа, 2005. – 448 с.
7. Концепція Нової української школи <https://mon.gov.ua/tag/novaukrainska-shkola>
8. Корнеев В. П. Технології навчання. / В. П. Корнеев – Харків: Вид. група «Основа», – 2004. – 139 с.
9. Крамушка Л.М. Психологічні основи управління у системі середньої освіти. Навчальний посібник. / Л. М. Крамушка – К.: ІЗИН, 1997. – 180 с.
10. Мармиза О.І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. / О. І. Марамиза – Х.: «Основа», 2005. – 176 с.
11. Навчальна програма з економіки для старшої школи <https://mon.gov.ua/...programi/navchalni-programi->
12. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії в профільній школі: теорія і практика: [монографія] / Тетяна Геннадіївна Назаренко // Педагогічна думка. – 2013. – 318 с.
13. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. / О. В. Овчарук – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

References

1. Aks'onova O. V. Metodika викладання економіки. Navchal'nij posibnik. / O. V. Aks'onova – K.: KNEU, 1998. – 280 s.
2. Vishnevs'kij O. I. Reformi seredn'oi osviti v Ukraїni. Stan, problemi, perspektivi. / O. I. Vishnevs'kij – Drogobic'kij derzhavnij pedagogichnij universitet imeni Ivana Franka.– M.: Drogobich, 2002. – 40 s.
3. Vachevs'kij M. V. Osnovi ekonomiki. Navchal'nij posibnik dlya uchniv licejiv, koledzhiv, gimnazij ta zagal'noosvitnih shkil 10–11-12 klasiv. / M. V. Vachevs'kij, V. M. Madzigon, N. M. Primachenko – K.: Pedagogichna dumka, 2007. – 616 s.
4. Goncharenko S. U. Metodika yak nauka / S. U. Goncharenko // «SHlyah osviti» – 2000, №1. – S. 5-22. – 2000, №2. – S. 2-6.
5. Kremen' V. G. Osvita i nauka v Ukraїni – innovacijni aspekti. Strategiya. Realizaciya. Rezul'tati. / V. G. Kremen' – K.: Gramotpa, 2005. – 448 s.
6. Koncepciya Novoi Ukraїns'koji shkoli <https://mon.gov.ua/tag/novaukrainska-shkola>
7. Strategiya. Realizaciya. Rezul'taty. / V. G. Kremen' – K.: Gramotpa, 2005. – 448 s.
8. Korneev V. P. Tekhnologiji navchannya. / V. P. Korneev – Harkiv: Vid. grupa «Osnova», - 2004 – 139 s.
9. Kramushka L.M. Psihologichni osnovi upravlinnya u sistemi seredn'oji osviti. Navchal'nij posibnik. / L. M. Karamushka – K.: IZIN, 1997. – 180 s.
10. Marmiza O.I. Menedzhment v osviti: sekreti uspishnogo upravlinnya. / O. I. Maramiza – H.: «Osnova», 2005. – 176 s.
11. Navchal'na programa z ekonomiki dlya starshoi shkoli <https://mon.gov.ua/...programi/navchalni-programi->
12. Nazarenko T. G. Metodika navchannya geografiji v profil'nij shkoli: teoriya i praktika: [monografiya] / Tetyana Gennadiivna Nazarenko // Pedagogichna dumka. – 2013. – 318 s.
13. Ovcharuk O. V. Kompetentisnij pidhid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukrajins'ki perspektivi. / O. V. Ovcharuk – K.: «K.I.S.», 2004. – 112 s.

Назаренко Т. Г., доктор педагогічних наук, доктор філософії по Болонській системі (Ph.D), старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу освіти географії та економіки Інституту педагогіки НАПН України

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ ЭКОНОМИКИ В ЛИЦЕЕ

Статья раскрывает актуальные вопросы по использованию различных современных методов обучения экономики в лицее. Сегодня экономика как учебный предмет рассматривает методологическую проблему, которая должна устранить противоречие между взглядами учащихся об экономике как науке, которая содержит информацию про многообразие экономической и общественной жизни, и реального предмета обучения в школе, на занятиях которой изучаются сложные экономические модели, большое количество экономических научных понятий, терминов, законов.

Автор статьи проанализировала проблемы, связанные с методическими особенностями работы учителя экономики, с помощью различных форм и методов при проведении урока экономики в лицее. Экономическое образование в лицее требует выбора оптимальных методов формирования теоретических знаний, в результате которых должна сформироваться экономическая компетентность, в состав которой входит предпринимательская, что отображено в перечне основных ключевых компетентностей новой украинской школы.

Ключевые слова: обучение экономики в лицее; лицей; учащиеся лицея; методы обучения; методика обучения экономики; познавательная деятельность учащихся.

Nazarenko T., Doctor of Pedagogical Sciences, Senior Researcher, Chief Researcher at the Department of Geography and Economics Education of the Institute of Pedagogy of the National Academy of Sciences of Ukraine

DIDACTIC SPECIFICITY OF ECONOMICS TEACHING METHODS IN HIGH SCHOOL

The article reveals topical issues on the use of various modern methods of teaching the economy in high school. Today, economics, as a subject, considers a methodological problem that should eliminate the contradiction between the students' views about the economy as a science that contains information about the diversity of economic and social life and the real subject of schooling in the classroom, which studies complex economic models, concepts and terms, laws.

The author of the article analyzes the problems connected with the methodological peculiarities of the work of a teacher of economics in various forms and methods in conducting the lesson of economics in high school. Economic education in high school requires the selection of optimal methods for the formation of theoretical knowledge, which should result in the formation of economic competence that includes the entrepreneurial, which is on the list of key competencies of the new Ukrainian school.

Economic education in modern school requires selection of optimal methods of formation of theoretical knowledge. Methods of teaching, like all of didactics, are undergoing a difficult period of development. The restructuring school creates a new concept of education standards, which describes not only the content but also the requirements for learning outcomes. In these circumstances, socio-professional destination of a teacher becomes more complicated. Its methodological expertise, ability to creatively approach to the educational process, to shift from school to school memory and thinking activities is an issue. In the methods of teaching economics has enough problems that require special studies. The problem of updating methods, means and forms of education are among them.

Teaching methods contribute to the formation of knowledge and skills. For optimal use in teaching and further improvement, methods of teaching economics were united into classification groups. According to the didactics classification is used for design, selection and evaluation of teaching methods, emphasizing their considerable scientific and practical content.

Classification of methods by the nature of cognitive activity of students differentiated into: explanatory, illustrative (information), reproduction (algorithmic), partially-search (heuristic), and research (scientific) methods of problem presentation.

Keywords: school economics, methods of teaching, economics teaching methodology, high school, high school students, cognitive activity of students.